

Uzņēmums vēlas paplašināties, iedzīvotāji nav apmierināti

KOKA GULŠŅI — materiāls, ko joprojām plaši izmanto.

SIA "Taka M", kas Vietalvas pagastā "Vesetkalnā" nodarbojas ar kokmateriālu impregnēšanu, vēlas paplašināt darbību un uzņēmuma teritorijā veikt nolietoto dzelzceļa koka gulšņu un citu atkritumu pārstrādi. Saistībā ar ieceri notiks sākotnējā sabiedriskā apspriešana, kurā uzņēmuma pārstāvji informēja par plānoto, un iedzīvotāji varēja uzdot jautājumus vai izteikt pretenzijas paredzētajai darbībai.

SANDRA PUMPURE

Process vēl sākumā

Nolietotie dzelzceļa koka gulšņi kvalificējas kā bīstamie atkritumi, kuras "Taka M" paredz pārstrādāt gāzifikācijas iekārtā. Lai uzskatu šādu darbību, nepieciešams iziet noteiktu procedūru, tostarp izvērtējot, kā šāda ražotne ietekmēs vidi un iedzīvotājus, rīkojot sabiedrisko apspriešanu. Saistībā ar Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likumu, sākotnējā sabiedriskā apspriešana notika attālināti, kas visticamāk bija iemesls, kāpēc tajā piedalījās tik maz cilvēku. Tomēr — lai arī skaits nebija liels, diskusijas bija karstas. Uz iedzīvotāju jautājumiem atbildēja SIA "Estonian, Latvian & Lithuanian Environment" vecākā konsultante Evija Skrastīņa, SIA "Taka M" pārstāvis Svens Vijups, diskusiju vadīja moderatore Anita Zagorska.

Kā tikšanās sākumā uzsvēra Evija Skrastīņa, tās galvenais mērķis ir skaidrot cilvēkiem uzņēmuma plānoto darbību un uzklaust viedokļus, ko Vides pārraudzības valsts birojs varētu ņemt vērā, izsniedzot ietekmes uz vidi novērtējumu. Kā arī apzināt iespējamās ietekmes, kas varētu rasties šādā bīstamo atkritumu pārstrādes procesā.

Lai īstenotu ieceri par nolietoto koka gulšņu un citu atkritumu pārstrādi, uzņēmums vēdē ir tikai pašā procesa sākumā. Lēmumu par ietekmes uz vidi novērtējumu pare-

dzētajai nolietoto dzelzceļa koka gulšņu un citu atkritumu pārstrādi Vides pārraudzības valsts birojs pieņēma šī gada 14. septembrī. Veiktas konsultācijas ar pašvaldību, lai noskaidrotu, vai šī iecere atbilst pašvaldības plānošanas dokumentiem, un saņemta pozitīva atbilde. Nu jau būs aizvadīta sākotnējā sabiedriskā apspriešana un tālāk sekos ietekmes uz vidi novērtējuma programmas saņemšana, pēc kā paredzēta vēl viena sabiedriskā apspriešana, Vides pārraudzības valsts biroja atziņums un tad galavārdu teiks pašvaldība — būt vai nebūt šādai atkritumu pārstrādi Vietalvā.

Apzina riskus

Kā par pašu ieceri teikts uzņēmuma prezentācijā — gāzifikācijas iekārta minēto atkritumu pārstrādi paredzēta ar siltuma jaudu līdz 4 MW. Maksimālais plānotais pārstrādes apjoms — līdz 6200 tonnām gadā. Gāzifikācijas procesā saražoto siltumu plānots izmantot, piemēram, telpu apsildei un dzelzceļa koka gulšņu ražošanā. Šobrīd esošajai ražošanai izsniegts C kategorijas apliecinājums, bet gulšņu pārstrādi tā būs A kategorija, kas ir augsta, kā jau darbībā ar bīstamajiem atkritumiem. Tāpēc pirms dot atziņumu, detalizēti pētīs ietekmi uz apkārtējo vidi, cilvēku veselību un drošību, darbības atbilstību labākajiem tehniskajiem risinājumiem un citus iespējamus riskus.

Uzņēmuma teritorija robežojas ar meža zemēm, dzelzceļa atzaru un derīgo izrakteņu ieguves karjeru, nepilna kilometra attālumā atrodas dzīvojamā māja "Mailes", sporta un atpūtas komplekss, bet pagasta centrs nedaudz tālāk. Saistībā ar Plaviņu novada teritorijas plānojumu 2019. — 2030. gadam, šī vieta, kur jau darbojas "Taka M", paredzēta kā rūpniecības apbūves teritorija, kur atļauta arī atkritumu pārstrāde. Aizkraukles novada pašvaldības Plaviņu apvienības vadītājs Andris Ambainis atzina, ka saprot

iedzīvotāju bažas, bet pagastā, kur ražošana praktiski ir minimāla, jauna darbība ir atbalstāma, jo tas dos papildus darbvietas. Turklāt tā iespējama, tikai ievērojot vides un citas prasības. To apstiprināja arī Evija Skrastīņa, piebilstot, ka atbildīgās iestādes tam seko līdzi.

Cilvēki neapmierināti

Iedzīvotāji gan nebija tik pozitīvi noskaņoti. Kāpēc un tieši šādā veidā dzelzceļa nolietotie koka gulšņi jāutilizē? Kā skaidroja Evija Skrastīņa un Svens Vijups — katrai lietai ir savs kalpošanas laiks un arī koka gulšņiem, kas jānomaina. Kamēr vien Latvijā tādas izmantos, tos arī ražos, un pēc nolietošanas būs kā atkritumi. Lai arī impregnētais kokmateriāls ar laiku zaudē lielu daļu kaitīgo vielu, ar ko piesūcināts, to nevar izmantot mājai. Šķūņi būvniecībai, vai izmest kopā ar citiem atkritumiem. Ir specifiskas prasības, kā to iznīcināt.

— Dedzināšana notiek bezskābekļa vidē, un līdz ar to šajā procesā neveidojas skābekļa savienojamība ar potenciāli bīstamām vielām un neizdalās CO₂. Tā nebūs dedzināšana ar izmešiem, kad kaut kādas vielas nonāks dabā. Tas šādam aprādē veidam pat nav tehniski iespējams. Ieguvums gan būs siltums, ko varēs izmantot citā ražošanā. Mums arī svarīgi, ka uzņēmums, kurš ražo kādu produktu, pats to arī utilizē, turklāt videi draudzīgā veidā, — teica Svens Vijups.

Attiecībā uz pelniem, kas paliks pāri, tos savāks, uzglabās slēgtos traukos, ko nodos tālākai atkritumu noglabāšanai, pirms tam veicot tiem analīzes. Jautājumi bija arī par pašu ražošanas procesu, kā un ko veiks iekārtas. Kā stāstīja Svens Vijups, iekārtas ir kontrolēti vadītas un procesam ir stingra kontrole un uzskaitē, neļaujot notikt neparedzētam lietām. Ja pazudīs elektrība, darbosies strāvas generatori, kas jau tagad ir rūpnīcā. Uzņēmumam tā ir iespēja palielināt savu konkurētspēju, lai veiksmīgāk tipinātu darbību. Līdz ar to viņi nav ieinteresēti darboties ar pārkāpumiem, lai riskētu ar turpmāko, jo jau esošajā ražošanā ieguldīti lieli līdzekļi un darbs. Arī jaunā iekārta būs apjomīga investīcija — ap miljonu eiro.

Prasības ir stingras

Utilizēt paredzēts gan ne tikai paša uzņēmuma saņemtus gulšņus, bet ievest tos no visās Latvijās. Kā skaidroja Svens Vijups, nevar izslēgt, ka tos ievēdīs arī no kādas citas valsts, bet loģistika izmaksu dēļ

ne tālāk par Baltiju. Pārstrādi paredzētos materiālus iegūs iepirkumu konkursos. Kādus atkritumus vēl paredzēts pārstrādāt Vietalvā? Kā atzina diskusijas pārstāvji — ar kreozotu impregnē ne tikai dzelzceļa gulšņus, bet arī citus materiālus un konstrukcijas, kas arī ar laiku jāmaina. Tie arī būs minēti citi atkritumu veidi. Turklāt iekārtā atļauts dedzināt tikai noteiktu veidu atkritumus, un citi pat nav pieļaujami. Tā kā atkritumu pārstrāde ir A kategorijas piesārņojošs darbības veids, tas nozīmē to, ka uz to attiecas visstingrākās vides prasības, un uzņēmumam ir jāievēro labākie pieejamie tehniskie paņēmieni. Turklāt Vietalvā nav paredzēts izvērst lielu ražotni ar simtiem jaunu darbinieku. Šobrīd "Taka M" strādā 15 cilvēku, un to skaits palielināsies par dažiem.

Vai līdzīgas iekārtas jau darbojas Latvijā? Svens Vijups atzina, ka tieši tāda, kāda paredzēta, nē, bet līdzīgas. Tā ir pasaulē ļoti zināma tehnoloģija, arī pārstrādājot daudz bīstamākus atkritumus. Viņš vēlreiz uzsvēra, ka nolietots dzelzceļa koka gulšnis satur krietni mazāk kaitīgo vielu, bet arī tad svarīgi tos savākt un pārstrādāt, nevis izmest, vai pieļaut, ka cilvēki tos izmanto.

Kā būs ar troksni no ražošanas un transporta plūsmas pieaugumu, kas var ietekmēt tūrismu? To vērtēs, un, ja konstatēs pārāk lielu, tad jādomā būs par papildus troksņu ierobežojošajiem pasākumiem. Vai no pārstrādes apkārtne būs smaka? Svens Vijups atzina, ka tas būs viens no aspektiem vides ietekmes novērtēšanā. Viņš arī piebilda, ka dzelzceļa gulšņu ražošana un kokmateriālu impregnēšana Vietalvā notiek jau no 2016. gada. Turklāt nevarot pat salīdzināt, kāda smaka gaisā jūtamā līdzīgas rūpnīcas apkaimē Plaviņās, un kāda Vietalvā. Konkrēto atkritumu pārstrāde to visu nepalielinās.

Kas notiks ar pagasta ceļiem? Kā potenciāls piegādes veids uzņēmumam ir dzelzceļš, kā arī autoceļš. Iedzīvotāji atgādināja, ka pagasta apvidus ir kalnains, un nereti slidnuma dēļ ziemā kravas automašīnas aizšķērso ceļu citiem. Tam piekrita arī Svens Vijups, piebilstot, ka jāizmanto atbilstoša tehnika, kam uzņēmumā seko līdzi un arī turpmāk to darīs. Katrā ziņā "Taka M" transports nevienam ceļu neaizšķērso.

Maz ieguvumu

Vietalvas un Aiviekstes pagasta pašvaldību centru vadītāja Giedre Zvirgzdiņa atzina, ka viss izklausās ļoti, bet saprotamas arī iedzīvotāju

bažas, ka visi šie atkritumi nonāks Vietalvā. Apkārt ir dabas un tūrisma objekti. Iegūstot četras darbvietas, ir risks zaudēt tiro vidi.

Iedzīvotāji norādīja, ka sabiedriskā apspriešana sagatavota neveiksmīgi. Lai arī bija noteikts, ka tā sākas 27. novembrī, pāris dienas vēlāk ne pakalpojumu centrā, ne Aizkraukles novada domē nebija nekādu dokumentu, ar ko iepazīties. Ja būtu tikšanās klātienē, būtu arī vairāk cilvēku, bet tagad pāris iedzīvotāju spriež par pagastam tik būtisku jautājumu. Kāpēc jau tad, kad septembrī bija gatavs vides novērtējums, nekas netika darīts, lai informētu sabiedrību? Informācijas bija par maz arī par šo sabiedrisko apspriešanu. Turklāt savus priekšlikumus varēja iesniegt līdz 18. decembrim, kas bija daudz par ātru. Tagad tā ir pagarināta līdz 2024. gada 10. janvārim. Tāpat cilvēkus nepārliecina ekonomiskais ieguvums Vietalvas pagastam no šīs ieceres. Visticamāk, tas ir ļoti mazs attiecībā pret cilvēku veselību un dabas vērtībām, un nav pārliecības, vai šajos aspektos kāds ir iedzīlīnājies.

Kā skaidroja Anita Zagorska, sabiedriskā apspriešana neaprobežojas tikai ar šo tiesaistes sanāksmi. Tās ierakstu un visu dokumentu katrs var apskatīt mājaslapā www.environment.lv, kā arī sūtīt jautājumus un iebildes e-pastā environment.lv, vai arī Vides pārraudzības valsts birojam (e-pasts pasts@vpvb.gov.lv). Ja kāds būs novēlējies, neviens nebūs atstāts bez ievēribas. Turklāt šajā un nākamajā sabiedriskajā apspriešanā nekādi lēmumi netiek pieņemti.

— Šie pasākumi ir tikai, lai informētu un uzklaustu viedokļus. Septembrī, saņemot vides pārraudzības valsts lēmumu, ierosinātajam bija pienākums konsultēties ar pašvaldību par ieceres atbilstību plānošanas dokumentiem, un tas aizņēma gandrīz mēnesi. Publikācija par sākotnējo sabiedrisko apspriešanu jānodrošina vietējā laikrakstā un pašvaldības izdotais izdevums atzīts par piemērotāko veidu, kā visus apziņot. Papildu informācija atrodama arī internetā. Materiālus pašvaldībai izsūtījām laikus, un grūti pateikt, kāpēc tie kavējās, bet visi likumi noteikti termiņi ir ievēroti. Ja likums atļaus, nākamo sanāksmi varēsim rīkot klātienē, — teica Anita Zagorska.

Iedzīvotāji ierosināja pagarināt apspriešes laiku, lai daudz vairāk cilvēkiem situācija būtu zināma. Kā uzsvēra viena no vietalvietēm — internetā visiem nav, un pašvaldības izdevumu piegādā 200 pastkastītēm, bet pagastā deklarēts 700 cilvēku, lai arī ne visi tur dzīvo. ♦

MAF
Mediju atbalsta fonds

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par materiāla saturu atbild laikraksts "Staburags".